ସୁଧୀର ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

ବନାମ

ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ

ଫେବୃଆରୀ 2, 2001

[କେ. ଟି. ଥୋମାସ୍ ଏବଂ ଆର୍. ପି. ସେଠୀ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତା, 1908:

ଧାରା 26-- ଦୌରା ବିଚାରପତି -- କେବଳ ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ମାମଲା-- କ୍ଷମତା -- ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହୋଇଛି: ଆଇପିସି ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ଅପରାଧର ବିଚାର କରିବାର କ୍ଷମତା ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କ ପାଖରେ ରହିଛି-- ଏହା ଜରୁରୀ ନୁହେଁ ଯେ ଏହି ଅପରାଧ କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ ।

ଧାରା 228(1) ପରିସର ଏବଂ କ୍ଷେତ୍ର -- ପ୍ରତି-ମାମଲା-- ଗୋଟିଏ ଘଟଣାରୁ ଦୁଇଟି ମାମଲା ଉପୁଜିଛି-- ଉଭୟ ମାମଲାକୁ ଦୌରା ଅଦାଲତକୁ ପଠାଯାଇଥିଲା -- ଦୌରା ଅଦାଲତରେ ବିଶେଷଭାବରେ ବିଚାରପାଇଁ କୌଣସି ଗୁରୁତର ଅପରାଧ ନଥିବାରୁ, ଉଭୟ ମାମଲା ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ମାମଲାକୁ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ନିକଟକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା -- ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହୋଇଛି:ଯେତେବେଳେ ଏକ ମାମଲା ଏବଂ ପ୍ରତି-ମାମଲା, ଦୌରା ଅଦାଲତରେ ବିଚାରପାଇଁ ଆସିଥାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ଗୋଟିଏ ଅପରାଧ କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ବିଚାରପାଇଁ ସେପରି ଅପରାଧରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇନଥାଏ, ସେହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଉଭୟ ମାମଲାର ବିଚାର ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯିବା ଉଚିତ ।

ଧାରା 209 ଏବଂ 323-- ପରିସର ଏବଂ କ୍ଷେତ୍ର -- ପ୍ରତି ମାମଲା-- ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହୋଇଛି: ଧାରା 323, ଧାରା 209 ର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଆସେ ନାହିଁ, ବରଂ ଏହା ସେହି ସବୁ ମାମଲା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଯେଉଁଠାରେ ଧାରା 209 ଲାଗୁ ହୁଏ ନାହିଁ -- ଉଭୟ ଧାରାରେ ଉପର ଅଦାଲତକୁ ପଠାଯାଇପାରିବ-- "କିନ୍ତୁ ଥରେ ଅପରାଧ ଘଟିଲେ, ସଂହିତାର ଅଧ୍ୟାୟ XVIII ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁସରଣ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ-- ତେଣୁ, ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ପ୍ରତି ମାମଲାକୁ, ଯାହା ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ, ତାହାକୁ ମଧ୍ୟ ଦୌରା ଅଦାଲତକୁ ପଠାଇପାରିବେ ।

ଗୋଟିଏ ଘଟଣାରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଏକ ମାମଲା ଏବଂ ତାହାର ପ୍ରତି ମାମଲାକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ଦୌରା ଅଦାଲତକୁ ପଠାଯାଇଥିଲା କାରଣ, ଉଭୟ ମାମଲାରେ ଜଡ଼ିତ ଥିବା ଅପରାଧ, ବିଶେଷ ଭାବେ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର ଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ । ପ୍ରଥମ ମାମଲାରେ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର ଯୋଗ୍ୟ ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକ ସମେତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଭିଯୋଗ ଫର୍ଦ୍ଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ମାମଲାରେ ବିଶେଷ ଭାବେ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ଅପରାଧ ଜଡିତ ନଥିଲା, ତେଣୁ ଦୌରା ବିଚାରପତି, ଏକ ଅଭିଯୋଗ ଫର୍ଦ୍ଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ମାମଲାଟିକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିଥିଲେ ।

ପ୍ରଥମ ମାମଲାରେ ଆବେଦନକାରୀ-ଅଭିଯୁକ୍ତ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ମାମଲାରେ ରାଜ୍ୟ, ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରି, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ, ଯାହା ଖାରଜ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ଏହି ଆବେଦନ ।

ଆବେଦନର ଫଏସଲା କରି, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ

ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେଇଛନ୍ତି ଯେ 1. 1 ଏହା ଏକ ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରଥା, ଯେତେବେଳେ ଦୁଇଟି ଅପରାଧିକ ମାମଲା ଗୋଟିଏ ଘଟଣା ସହିତ ଜଡିତ ଥାଏ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସମାନ ଅଦାଲତରେ ବିଚାର କରାଯାଏ ଏବଂ ସେହି ଦିନ ହିଁ ରାୟ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ଫଏସଲା କରାଯାଏ ।

1.2. ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତା, 1973 ର ଧାରା 26 ଅନୁଯାୟୀ, ଜଣେ ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କର, ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା ଅନୁଯାୟୀ ଯେକୌଣସି ଅପରାଧର ବିଚାର କରିବାର କ୍ଷମତା ରହିଛି । ଦୌରା ଅଦାଲତ ପାଇଁ ଏହା ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ ଯେ ଅପରାଧଟି କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥିବା ଦରକାର ।

1.3.ସଂହିତାର ଧାରା 228 (1) ରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ "ହୋଇପାରେ" ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ଥାନରେ "ହେବ" ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସୂଚିତ କରେ ଯେ ଯେତେବେଳେ ଅପରାଧ କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ହୋଇନଥାଏ, ସେତେବେଳେ ଅଭିଯୋଗ ଫର୍ଦ୍ଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପରେ, ମାମଲାଟିକୁ ସେ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବାର ଆଦେଶ ଦେବା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ହୋଇନଥାଏ । ଯେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ତାଙ୍କ ଅଦାଲତରେ ଏପରି ଅପରାଧର ବିଚାର କରିବା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଉଚିତ ହୋଇଥାଏ, ସେହି ମାମଲାକୁ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବାର କୌଣସି ଆଇନଗତ ବାଧ୍ୟତା ନାହିଁ । ସ୍ଥାନାନ୍ତର ନକରିବା ପାଇଁ ଏକ ଉଦାହରଣ ହେଉଛି ଯେତେବେଳେ ଏକ ମାମଲା ଏବଂ ପ୍ରତି ମାମଲା ଦୌରା ଅଦାଲତରେ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାଯାଇଛି ଏବଂ ସେହି ମାମଲା ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ଅପରାଧ ସହିତ ଜଡିତ ଥାଏ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ଏପରି କୌଣସି ଅପରାଧ ସହିତ ଜଡିତ ନଥାଏ ।

ନଥି ଲାଲ୍ ବନାମ ୟୁ. ପି. ରାଜ୍ୟ, **[1990] ଏସୟୁପିପି. ଏସସିସି 145, ମାମଲା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇଥିଲା ।**

ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ: ଗୋରିପର୍ଥୀ କ୍ରିଷ୍ଣମ୍ମା, **[1929] ମାଡ୍ରାସ ସାପ୍ତାହିକ ବିବରଣୀ 881 ଏବଂ** *କୃଷ୍ଣ ପାନ୍ନାଡି ବନାମ ସମ୍ରାଟ,* **ଏଆଇଆର୍ [1930] ମାଡ୍ରାସ 190, ମାମଲାକୁ ଅନୁମୋଦନ କରାଯାଇଥିଲା ।**

2. ଧାରା 323, ଧାରା 209 ର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରେ ନାହିଁ, ବରଂ ଏହା ସେହି ସବୁ ମାମଲା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଯେଉଁଠାରେ ଧାରା 209 ଲାଗୁ ହୁଏ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ସଂହିତାର ଧାରା 323 ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରିବେ ଯେତେବେଳେ ସେ ପ୍ରତି ମାମଲାକୁ ଦୌରା ଅଦାଲତକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାନ୍ତି । ଧାରା 209 ଏବଂ 323 ଅନୁଯାୟୀ ଉପର ଅଦାଲତକୁ ପଠାଯାଇଥିବା ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ ମାଧ୍ୟମରେ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ଥରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଘଟି ଗଲା ପରେ, ସେମାନଙ୍କର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା କେବଳ ସଂହିତାର ଅଧ୍ୟାୟ XVIII ରେ ଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ପରିଚାଳିତ ହେବ ।

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର: ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 135/2001

30.6.2000 ରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଫୌଜଦାରୀ ପୁନରୀକ୍ଷଣ ସଂଖ୍ୟା 402/2000 ରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ଏହି ଆବେଦନ ଆସିଛି ।

ସହିତ

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 136/2001

କେ. ଏନ୍. ଶୁକ୍ଲା, ଏସ୍. କେ. ଗମ୍ଭୀର, ଶିବ ସାଗର ତିୱାରୀ, ପ୍ରଶାନ୍ତ କୁମାର, ଉମା ନାଥ ସିଂହ, ବି. ଏନ୍. ଶର୍ମା ଏବଂ ଟି. ଏନ୍. ସିଂହ ଉପସ୍ଥିତ ପକ୍ଷ ପାଇଁ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଥୋମାସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା । ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

ଆଇନର ଅସ୍ପଷ୍ଟତାକୁ ନ୍ୟାୟିକ ଘୋଷଣା ସହିତ ପୂରଣ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଛି । ଏକ ମାମଲା ଏବଂ ପ୍ରତି ମାମଲା, ଉଭୟକୁ ଦୌରା ଅଦାଲତରେ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାଯାଇଥିଲା କାରଣ ଉଭୟ ମାମଲା କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ଅପରାଧ ସହିତ ଜଡିତ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପ୍ରାଥମିକ ଯୁକ୍ତି ଶୁଣିବା ପରେ ଦୌରା ବିଚାରପତି ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ ଗୋଟିଏ ମାମଲାରେ, କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ କୌଣସି ଅପରାଧ ଜଡିତ ନଥିଲା ବେଳେ ଅନ୍ୟ ଏକ ମାମଲାରେ କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ଅପରାଧ ସହିତ ଅନ୍ୟ ଅପରାଧ ଫର୍ଦ୍ଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇପାରିବ । ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଏହା କ'ଣ ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ଦୌରା ଅଦାଲତ ପୂର୍ବତନ ମାମଲାକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବା ଉଚିତ୍ ଯେପରି ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଧାରା 228 (1) ରେ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି (ସଂକ୍ଷେପରେ 'ସଂହିତା')। ଏହା ହେଉଛି ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଯାହା ଏହି ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକରେ ସାମ୍ନାକୁ ଆସିଛି ।

ପ୍ରଶ୍ନଟିକୁ ଭଲ ଭାବେ ବୁଝିବା ପାଇଁ ତଥ୍ୟର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସାରାଂଶ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ସାଗର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଭିତର୍ ବଜାର ନିକଟରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ 18.2.1996 ତାରିଖ ରାତିରେ ଏକ ମୁହାଁମୁହିଁ ଲଢ଼େଇ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ ମରଣାସ୍ତ୍ର ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଲୋକମାନେ ଆହତ ହୋଇଥିଲେ । ଘଟଣାର ବିବରଣୀ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ନୁହେଁ, ତେଣୁ ଏଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ଉପରୋକ୍ତ ଘଟଣା ବିଷୟରେ ଉଭୟ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀଙ୍କ ବୟାନ ପୋଲିସ ଥାନାରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା ଏବଂ ପୋଲିସ ଥାନାର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେହି ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ବୟାନ ଉପରେ ଦୁଇଟି ପ୍ରଥମ ସୂଚନା ବିବରଣୀ ପଞ୍ଜୀକୃତ ହୋଇଥିଲା । ଅଭିଯୁକ୍ତ ଭାବରେ 24 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଏଫଆଇଆର୍ ସଂଖ୍ୟା 92/1996 ପଞ୍ଜୀକୃତ ହୋଇଥିଲା (ସୁବିଧା ପାଇଁ ଏହାକୁ 'ପ୍ରଥମ ମାମଲା' ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ) ଏବଂ ଛଅ ଜଣଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଏଫଆଇଆର୍ ସଂଖ୍ୟା 93/1996 ପଞ୍ଜୀକୃତ ହୋଇଥିଲା (ଏହାକୁ ସୁବିଧା ପାଇଁ 'ଦ୍ୱିତୀୟ' ମାମଲା ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ)। ପୋଲିସ ଦ୍ୱାରା ଉଭୟ ମାମଲାର ଏକତ୍ର ତଦନ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଶେଷରେ ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 149 ସହିତ ପାଠ କରାଯାଉଥିବା ଧାରା 307 ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅପରାଧ ଅଭିଯୋଗରେ ଅଭିଯୋଗ ଫର୍ଦ୍ଦ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା । ଯେଉଁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଅଭିଯୋଗ ଫର୍ଦ୍ଦ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା, ସେ ତଦନ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଶେଷ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଉଭୟ ମାମଲାର ବିଚାର ପାଇଁ ଦୌରା ଅଦାଲତକୁ ପଠାଇ ଥିଲେ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଦୁଇଟି ମାମଲା ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ଆସୁଥିଲା ।

ଦୌରା ଅଦାଲତରେ ସଂହିତାର ଧାରା 227 ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଥମ ମାମଲାକୁ ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ନିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଅଦାଲତ, ଆଇପିସିର ଧାରା 149,147 ଏବଂ 427 ସହିତ ପାଠ କରାଯାଉଥିବା ଧାରା 307 ଅନୁଯାୟୀ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ ଫର୍ଦ୍ଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ଦ୍ୱିତୀୟ ମାମଲାର ପ୍ରାଥମିକ ଯୁକ୍ତିକୁ 227 ଅନୁଯାୟୀ ଶୁଣାଯାଇଥିଲା, ଦୌରା ବିଚାରପତି ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲେ ଯେ କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ କୌଣସି ଅପରାଧକୁ ଅଭିଯୋଗ ଫର୍ଦ୍ଦରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ, ତେଣୁ ସେ ସଂହିତାର ଧାରା 228(1) (a) ରେ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଥିବା ଅପରାଧ ପାଇଁ, ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 149 ସହିତ ପାଠ କରାଯାଉଥିବା ଧାରା 324

ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଦଫା ଅନୁଯାୟୀ, ଅଭୋଯୋଗ ଫର୍ଦ୍ଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ । ଏହା ପରେ ସେ ଦ୍ୱିତୀୟ ମାମଲାକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିଥିଲେ ଯାହା ସଂହିତାର ଧାରା 228 (1) ରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

ପ୍ରଥମ ମାମଲାର ଅଭିଯୁକ୍ତମାନେ ପୁନରୀକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହୋଇ ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଆଇପିସିର ଧାରା 307 ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ଅପରାଧ ଦର୍ଶାଯାଇ ନାହିଁ ଏବଂ ଆହୁରି ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ ଯେ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱିତୀୟ ମାମଲାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ ଫର୍ଦ୍ଦରେ ଆଇପିସିର ଧାରା 307 ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ଉଚିତ୍ ଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଜଣେ ଏକକ ବିଚାରପତି, 30.6.2000 ତାରିଖର ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ବିଦ୍ୱାନ ବିଚାରପତି *ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ* ଏହିପରି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିଥିଲେ:

"ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅପରାଧିକ ମାମଲାର ଅଭିଯୋଗ ଫର୍ଦ୍ଦ, ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାମଲାର ନଥିରେ ଉପଲବ୍ଧ ତଥ୍ୟ ଆଧାରରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ । କେବଳ ଏହି କାରଣରୁ ଯେ ପ୍ରତି ମାମଲାରେ ଆଇପିସିର ଧାରା 307 ଅଧୀନରେ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇ ନାହିଁ, ଆବେଦନକାରୀମାନେ ଧାରା 307 ଅଧୀନରେ ଥିବା ଅପରାଧରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ହକଦାର ନୁହଁନ୍ତି; ଯଦି ବିଦ୍ୱାନ ବିଚାରପତିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ତଥ୍ୟ ଆଧାରରେ ଅନ୍ୟଥା ସେମାନେ ସେହି ଧାରା ଅଧୀନରେ ଦଣ୍ଡିତ ହେବା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହୁଅନ୍ତି ।"

ଏହି ସମୟରେ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱିତୀୟ ମାମଲାରେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଆଇପିସିର ଧାରା 307 ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ମନା କରାଯାଇଥିବା ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏକ ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ । ଉକ୍ତ ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପୃଥକ ଭାବରେ ବିଚାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ବିଚାରପତି ସେହି ଦିନ ଏକ ପୃଥକ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ଉକ୍ତ ପୁନରୀକ୍ଷଣକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ । ସେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଟିପ୍ପଣୀ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ:

"ପ୍ରତି ମାମଲାରେ ଥିବା ତଥ୍ୟ, ଅଭିଯୋଗକାରୀ ଓ ତାଙ୍କ ସାଥିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 307 ଅନୁଯାୟୀ ମାମଲା ରୁଜୁ କରିବାକୁ ଯଥାର୍ଥ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୋଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ କେବଳ ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏହି ଧାରାରେ ମାମଲା ରୁଜୁ ହୋଇଥିବାରୁ, ସମାନତା ଭିତ୍ତିରେ ସେମାନେ ଏହି ଧାରାକୁ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ଲାଗୁ କରିବାକୁ ଦାବି କରିପାରିବେ ନାହିଁ, ବିଶେଷକରି ଯେତେବେଳେ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଥିବା ତଥ୍ୟ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆଇପିସିର ଧାରା 307 ଅନୁଯାୟୀ ଲାଗୁ କରିବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ଏହା ସ୍ଥିରୀକୃତ ଆଇନ ଯେ ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାମଲାରେ ଉପଲବ୍ଧ ତଥ୍ୟ ଆଧାରରେ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବ ଏବଂ ବିଚାରପତି କିମ୍ବା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନିଷ୍ପତି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହେବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଆବେଦନକାରୀ ଏବଂ ଅଭିଯୋଗକାରୀଙ୍କ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଯୁକ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ, ସମାନତା ଆଧାରରେ ଏହି ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶରେ କୌଣସି ହସ୍ତକ୍ଷେପ ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ ।"

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ହୋଇଥିବା ଉପରୋକ୍ତ ଦୁଇଟି ଆଦେଶକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ପୃଥକ ଆବେଦନରେ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇଛି, ଏବଂ ଏହି ଉଭୟ ଆବେଦନକୁ ଏକାଠି ଶୁଣାଣି କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକ ସାଧାରଣ ରାୟ ଦ୍ୱାରା ସେଗୁଡ଼ିକର ଏକାସାଙ୍ଗରେ ଫଏସଲା କରାଯାଇପାରିବ ।

ଏହା ଏକ ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ ଅଭ୍ୟାସ, ଯେତେବେଳେ ଦୁଇଟି ଅପରାଧିକ ମାମଲା ଗୋଟିଏ ଘଟଣା ସହିତ ଜଡିତ ଥାଏ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସମାନ ଅଦାଲତରେ ବିଚାର କରାଯାଏ ଏବଂ ସେହି ଦିନ ହିଁ ରାୟ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ଫଏସଲା କରାଯାଏ ।

ଦୁଇଟି ଅପରାଧିକ ମାମଲାରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିବା ସମାନ ଘଟଣାର ଏହିପରି ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ ମତକୁ କେତେକ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା "ମାମଲା ଏବଂ ପ୍ରତି ମାମଲା" ଏବଂ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା "ପ୍ରତି ମାମଲା" କୁହାଯାଏ । ଉନବିଂଶ କୋଡିଏ ଶତାବ୍ଦୀରେ ମାଡ୍ରାସ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଏକ ଦୁଇଜଣିଆ ଖଣ୍ଡପୀଠ (ୱାଲର୍ ଏବଂ କର୍ଣ୍ଣିଶ୍, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ) ଏକ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ (ଗୋରିପର୍ଥି କ୍ରିଷ୍ଟାମ୍ମା 1929 ମାଡ୍ରାସ ସାପ୍ତାହିକ ବିବରଣୀ 881 ସମ୍ବନ୍ଧରେ) ଯେ "ସମାନ ମାମଲା ରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଏକ ମାମଲା ଏବଂ ପ୍ରତି-ମାମଲା ସର୍ବଦା, ଯଦି ସମ୍ଭବ, ସମାନ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରାଯିବା ଉଚିତ; ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପକ୍ଷ ନିଜକୁ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷର ଆକ୍ରମକତାର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଶିକାର ଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବେ ।

ତତ୍ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ, ତତ୍କାଳୀନ ବ୍ୟବସ୍ଥାପିକାକୁ ସମାନ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ଉଭୟ ମାମଲାର ବିଚାର ପାଇଁ ଏକ ବୈଧାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭାବରେ ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଜ୍ୟାକସନ ଉତ୍ସାହିତ କରିଥିଲେ (*କୃଷ୍ଣ ପାନ୍ନାଡି ବନାମ ସମ୍ରାଟ,* ଏଆଇଆର (1930) ମାଡ୍ରାସ 190 ମାମଲା ଅନୁଯାୟୀ)। ବିଦ୍ୱାନ ବିଚାରପତି ଏହିପରି କହିଥିଲେ:

> "ପ୍ରତି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ସ୍ପଷ୍ଟ ଆଇନ ନାହିଁ, ଏହା ଏକ ତ୍ରୁଟି ଯାହା ବ୍ୟବସ୍ଥାପିକା ପ୍ରତିକାର କରିବା ଉଚିତ୍ । ସାଧାରଣତଃ ଏହା ଏକ ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ନିୟମ ଯେ, ଏହିଭଳି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର ଜଣେ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶୀଘ୍ର କରାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଉଭୟ ମାମଲାର ଶୁଣାଣି ଶେଷ ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ କୌଣସି ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।"

ଆମେ ବୁଝି ପାରୁ ନାହୁଁ ଯେ କାହିଁକି ବ୍ୟବସ୍ଥାପିକା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂହିତାରେ ଏକ ବୈଧାନିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଭାବରେ ଏପରି ଏକ ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ ଅଭ୍ୟାସକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାକୁ ବିଳମ୍ବ କରୁଛି ।ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ବ୍ୟବହାରିକ କାରଣ ଏହା ଯେ ଏହିପରି ପ୍ରତି ମାମଲା ସମାନ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରାଯିବ, ଏହାକୁ ଏହିପରି ସଂକ୍ଷେପରେ କୁହାଯାଇପାରେ: (1) ଏହା ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାମଲା ଅଦାଲତରେ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର ବିପଦକୁ ରୋକିଥାଏ । (2) ଏହା ସମାନ ତଥ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିବା ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ରାୟକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରେ; ଏବଂ (3) ବାସ୍ତବରେ ମାମଲା ଏବଂ ପ୍ରତି-ମାମଲା, ସମସ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏବଂ ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଗୋଟିଏ ଘଟଣାର ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ କିମ୍ବା ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ମତ ଅଟେ ।

ବାସ୍ତବରେ, ଅନେକ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଗୋଟିଏ ଘଟଣା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ଏକ ଆବଶ୍ୟକ ଆଇନଗତ ଆବଶ୍ୟକତା ଭାବରେ ଉକ୍ତ ଅଭ୍ୟାସକୁ ଅନୁସରଣ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଦୋହରାଇଛନ୍ତି । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ *ନଥି ଲାଲ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ୟୁ. ପି. ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ,* [1990] ଏସୟୁପିପିଏଲ. ଏସ୍. ସି. ସି. 145 ମାମଲାରେ ଉକ୍ତ ଅଭ୍ୟାସକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିଛନ୍ତି । ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଅନୁସରଣ କରାଯିବାକୁ ଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଉକ୍ତ ନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଏହାକୁ ଏଠାରେ ଉଦ୍ଧୃତ କରାଯାଇପାରେ:

> "ଆମେ ଭାବୁଛୁ ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଭଳି ମାମଲାରେ, ଯେଉଁଠାରେ ପ୍ରତି ମାମଲା ରହିଛି, ସେଠାରେ ଉଚିତ ନ୍ୟାୟିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ହେଉଛି ଜଣେ ବିଦ୍ୱାନ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ କରି ଉଭୟ ମାମଲାର ବିଚାର କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବା । ଗୋଟିଏ ମାମଲାରେ ପ୍ରମାଣ ନଥିଭୁକ୍ତ ହେବା ପରେ, ସେ ଯୁକ୍ତିକୁ ଶୁଣିବା ଆବଶ୍ୟକ କିନ୍ତୁ ସେ ରାୟ ସଂରକ୍ଷିତ ରଖିବା ଉଚିତ । ଏହା ପରେ ସେ ପ୍ରତି ମାମଲାର ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବେ ଏବଂ ସମସ୍ତ ପ୍ରମାଣକୁ ନଥିଭୁକ୍ତ କରିବା ପରେ ସେ ଯୁକ୍ତି ଶୁଣିବା ଆବଶ୍ୟକ କିନ୍ତୁ ସେହି ମାମଲାରେ ରାୟ ସଂରକ୍ଷିତ ରଖିବେ । ସେହି ବିଦ୍ୱାନ ବିଚାରପତି ତା 'ପରେ ଦୁଇଟି ପୃଥକ ରାୟ ଦ୍ୱାରା ମାମଲାର ଫଏସଲା କରିବା ଉଚିତ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ସମୟରେ, ସେ କେବଳ ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାମଲାରେ ନଥିଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରମାଣ

ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିପାରିବେ । ପ୍ରତି ମାମଲାରେ ନଥିଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରମାଣକୁ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । କିମ୍ବା ପ୍ରତି ମାମଲାରେ ଯାହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଛି ତାହା ଦ୍ୱାରା ବିଚାରପତି ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇପାରିବେ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାର ବିଚାର କେବଳ ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାମଲାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ଆଧାରିତ ହେବା ଉଚିତ୍, ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପ୍ରତି ମାମଲାରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ପ୍ରମାଣ କିମ୍ବା ଯୁକ୍ତି ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରଭାବିତ ହେବା ଅନୁଚିତ୍ ।କିନ୍ତୁ ସେହି ବିଦ୍ୱାନ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଭୟ ରାୟକୁ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଘୋଷଣା କରାଯିବା ଉଚିତ ।"

ଯେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଦୁଇଟି ମାମଲା ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ (ସମାନ ଘଟଣା ସହ ଜଡ଼ିତ) ଅଭିଯୋଗ ଫର୍ଦ୍ଦ କିମ୍ବା ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଛି, ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା କେବଳ ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ଅପରାଧ କିମ୍ବା ଅପରାଧ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ମାମଲାରେ ଜଡିତ କୌଣସି ଅପରାଧ କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ, ସେହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଉକ୍ତ ଯୋଜନାକୁ କିପରି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯିବ । ପୂର୍ବ ମାମଲା ଯେଉଁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚେ, ସେହି ମାମଲାକୁ ସଂହିତାର ଧାରା 209 ଅନୁଯାୟୀ ଦୌରା ଅଦାଲତକୁ ପଠାଇବାକୁ ବାଧ ଅଟନ୍ତି, ଏଥିରୁ ସେ ନିବୃତ୍ତ ହୋଇପାରିବେ ନାହିଁ । ଥରେ ଉକ୍ତ ମାମଲାଟି ଦୌରା ଅଦାଲତକୁ ପଠାଇଦିଆଗଲେ, ତା 'ପରେ ଏହା ସଂହିତାର ଅଧ୍ୟାୟ XVIII ରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୁଏ । ଯଦିଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ମାମଲାଟି ସଂହିତାର ଧାରା 209 ଅନୁଯାୟୀ ଦୌରା ଅଦାଲତକୁ ପଠାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ତଥାପି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ପାଖରେ ସେହି ମାମଲାକୁ ଦୌରା ଅଦାଲତକୁ ପଠାଇବା ପାଇଁ କ୍ଷମତା ରହିଛି, ଯଦିଓ ସେଥିରେ ଥିବା କୌଣସି ବି ଅପରାଧ କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ନହୋଇଥାଏ । ଅନୁରୂପ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର ପାଇଁ ଧାରା 323 କୁ ମଧ୍ୟ ସଂହିତାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।ସେହି ଧାରାକୁ ଏହିପରି ପାଠ କରାଯାଏ:

"ଯଦି କୌଣସି ଅପରାଧର ତଦନ୍ତ ବା ବିଚାର ସମୟରେ, ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ରାୟ ଶୁଣାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଯେକୌଣସି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏହା ଅନୁଭବ ହୁଏ ଯେ, ଏହି ମାମଲାଟି ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର ହେବା ଉଚିତ, ତେବେ ସେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ମାମଲାଟିକୁ ଦୌରା ଅଦାଲତକୁ ପଠାଇବେ ଏବଂ ଏହା ପରେ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅଧ୍ୟାୟ XVIII ର ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେବ ।"

ଉପରୋକ୍ତ ଧାରାଟି, ଧାରା 209କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରେ ନାହିଁ କାରଣ ଏହା ସେହି କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ଧାରା 209 ରେ ଲାଗୁ ହୁଏ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ କୌଣସି ମାମଲାକୁ ଧାରା 209 ଅନୁଯାୟୀ ଦୌରା ଅଦାଲତକୁ ପଠାଇବା ପାଇଁ ଆଇନତଃ ବାଧ ହୁଅନ୍ତି ଏହାର ପ୍ରତି ମାମଲାରେ ଥିବା ଅପରାଧଟି କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ହୋଇନଥାଏ, ତଥାପି ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ଲାଗିବା ଉଚିତ ଯେ ଉଭୟ ମାମଲାର ବିଚାର ଗୋଟିଏ ଅଦାଲତରେ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା କାହିଁକି ହେବା ଉଚିତ ତାହାର ଦୃଢ଼ କାରଣ ବିଷୟରେ ଆମେ ପୂର୍ବରୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛୁ । ତେଣୁ ସଂହିତାର ଧାରା 323 ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କ୍ଷମତାକୁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରିବେ ଯେତେବେଳେ ସେ ଦୌରା ଅଦାଲତକୁ ପ୍ରତି ମାମଲା ପଠାନ୍ତି । ଧାରା 209 ଏବଂ 323 ଅନୁଯାୟୀ ଦୌରା ଅଦାଲତକୁ ମାମଲା ପଠାଇବା ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ ମାଧ୍ୟମରେ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ଥରେ ମାମଲା ପଠାଯିବା ପରେ, ଏହାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା କେବଳ ଅଧ୍ୟାୟ XVIII ରେ ଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ପରିଚାଳିତ ହେବ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମକୁ ସଂହିତାର ଧାରା 228 ଅନୁଯାୟୀ, ଦୌରା ଅଦାଲତର କ୍ଷମତା ସହିତ ବିଚାର କରିବାକୁ ପଡିବ ଯେଉଁଥିରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଯେତେବେଳେ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଧାରା 227 ଅନୁଯାୟୀ ଶୁଣାଣି କରିବା ପରେ ମତ ଦିଅନ୍ତି ଯେ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଅପରାଧ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସିଟି ମଧ୍ୟ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ, ସେ ଏହି ମାମଲାକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ପାଖକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବେ ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ଆମେ ସୂଚାଇ ପାରିବା ଯେ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା ଅନୁଯାୟୀ,ଜଣେ ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କ, କୌଣସି ଅପରାଧକୁ ବିଚାର କରିବାର କ୍ଷମତା ଅଛି । ଦୌରା ଅଦାଲତ ପାଇଁ ଏହା ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ ଯେ ଏହି ଅପରାଧ କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ୍ । ଦୌରା ଅଦାଲତଙ୍କ ଏହି କ୍ଷମତାକୁ ସଂହିତାର ଧାରା 26 କୁ ପଢ଼ିବା ଦ୍ୱାରା ବୁଝାଯାଇପାରେ ।ଯେତେବେଳେ ଏହା ହୃଦୟଙ୍ଗମ ହୁଏ ଯେ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା ଅନୁଯାୟୀ ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କ କୌଣସି ଅପରାଧକୁ ବିଚାର କରିବାର କ୍ଷମତା ଅଛି ଏବଂ ଯେତେବେଳେ ଏହି ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା କେବଳ ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ନହୋଇଥିବା ଅପରାଧ ସହିତ ଜଡିତ ଏକ ମାମଲା ଦୌରା ଅଦାଲତକୁ ପଠାଯାଇଥାଏ, ଦୌରା ବିଚାରପତି ତାଙ୍କ ଅଦାଲତରେ ଚାଲୁ ରଖିବାକୁ ଥିବା ମାମଲା ଏବଂ ମୁଖ୍ୟ ବିଚାର ବିଭାଗୀୟ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ନିକଟକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବାକୁ ଥିବା ମାମଲା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିବେକାଧିନ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବେ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆମକୁ ଉପରୋକ୍ତ ଆଇନଗତ ସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଧାରା 228 (1) ର ପରିସରକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ଏବଂ ବୁଝିବାକୁ ପଡିବ । ଏହି ଉପ-ଧାରାକୁ ନିମ୍ନରେ ଉଦ୍ଧୃତ କରାଗଲା:

> ଯଦି, ଉପରୋକ୍ତ ବିଚାର ଓ ଶୁଣାଣି ପରେ, ବିଚାରପତିଙ୍କ ମତରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଏକ ଅପରାଧ କରିଥିବା ଅନୁମାନ କରିବାର କାରଣ ଅଛି ଯାହା:
>
> (a) ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା କେବଳ ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ହୋଇନଥାଏ, ସେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ ଫର୍ଦ୍ଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରନ୍ତି ଏବଂ ଏକ ଆଦେଶ ବଳରେ ଏହି ମାମଲାକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ନିକଟକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରିପାରନ୍ତି; ଏବଂ ତାହା ପରେ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ପୋଲିସ ରିପୋର୍ଟ ଆଧାରରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ପରୱାନା ମାମଲାର ବିଚାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁଯାୟୀ ଉକ୍ତ ଅପରାଧର ବିଚାର କରିବେ;
>
> (b) ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ, ସେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଏକ ଅଭିଯୋଗ ଲିଖିତ ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବେ ।"

ସେହି ଉପ-ଧାରାରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ "ହୋଇପାରେ" ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ଥାନରେ "ହେବ" ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସୂଚିତ କରେ ଯେ ଯେତେବେଳେ ଅପରାଧ କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ହୋଇନଥାଏ, ସେତେବେଳେ ଅଭିଯୋଗ ଫର୍ଦ୍ଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପରେ, ମାମଲାଟିକୁ ସେ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବାର ଆଦେଶ ଦେବା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ହୋଇନଥାଏ । ଯେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ତାଙ୍କ ଅଦାଲତରେ ଏପରି ଅପରାଧର ବିଚାର କରିବା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଉଚିତ ହୋଇଥାଏ, ସେହି ମାମଲାକୁ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବାର କୌଣସି ଆଇନଗତ ବାଧ୍ୟତା ନାହିଁ । ସ୍ଥାନାନ୍ତର ନକରିବା ପାଇଁ ଏକ ଉଦାହରଣ ହେଉଛି ଯେତେବେଳେ ଏକ ମାମଲା ଏବଂ ପ୍ରତି ମାମଲା ଦୌରା ଅଦାଲତରେ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାଯାଇଛି ଏବଂ ସେହି ମାମଲା ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ କେବଳ ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ଅପରାଧ ସହିତ ଜଡିତ ଥାଏ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ଏପରି କୌଣସି ଅପରାଧ ସହିତ ଜଡିତ ନଥାଏ ।

ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ, ଦୌରା ବିଚାରପତି, ଦ୍ୱିତୀୟ ମାମଲାକୁ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବା ଉଚିତ୍ ନଥିଲା, ଯେପରି ସେ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ନଥି ଲାଲ୍ (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ସୂଚିତ ଶୈଳୀରେ ସେ ନିଜେ ଏହାର ବିଚାର କରିବା ଉଚିତ୍ ଥିଲା । ଏପରି ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ଆମକୁ ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦ୍ୱିତୀୟ ମାମଲାରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଆଦେଶକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡିବ । ଆମେ ତାହା କରୁଛୁ ।

ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଆମେ ଏସ୍. ଏଲ୍. ପି. (ସିଆରଏଲ) ସଂଖ୍ୟା 4007/2000 ରୁ ଆସିଥିବା ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଉଛୁ, ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଆଦେଶ ତଥା ଦୌରା ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଆଦେଶକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରୁଛୁ, ଯେହେତୁ ମାମଲାଟି ମୁଖ୍ୟ ବିଚାର ବିଭାଗୀୟ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ନିକଟକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରାଯାଇଥିଲା । *ନଥି ଲାଲ୍* ମାମଲା (ଉପରୋକ୍ତ) ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଢଙ୍ଗରେ ପ୍ରଥମ ମାମଲା ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ମାମଲାର ଫଏସଲା କରିବାକୁ ଆମେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଦୌରା ଅଦାଲତଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଉଛୁ । ଉପରୋକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଏସ୍. ଏଲ୍. ପି. (ସିଆରଏଲ) ସଂଖ୍ୟା 3840/2000 ରୁ ଉପୁଜିଥିବା ଆବେଦନରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶ ବଳବତ୍ତର ରହିବ ।

ଭି.ଭି.ଏସ. ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକର ଫଏସଲା କରାଗଲା ।

<u>ଅସ୍ୱୀକରଣ</u>

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟାବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର:

ଶ୍ରୀ ଜଟାଧାରୀ ସେଠୀ

ଉପବିଭାଗ ଅଧିକାରୀ (ଅନୁବାଦ), ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।